

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32689/2522-4603.2023.4.1>**Андрій БАСКО**

доктор філософії в галузі права, докторант Запорізького національного університету,  
вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, 69600, 777\_av@ukr.net  
ORCID: 0009-0007-9858-257X

**Andrii BASKO**

PhD in Law, Postdoctoral Student at Zaporizhzhia National University, 66 Zhukovskoho str., Zaporizhzhia,  
69600, 777\_av@ukr.net  
ORCID: 0009-0007-9858-257X

**ФОРМИ ТА МЕТОДИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ****FORMS AND METHODS OF ACTIVITY OF LOCAL GOVERNMENT BODIES IN UKRAINE**

*У статті застосовано науково-методологічний підхід до аналізу форм та методів діяльності органів місцевого самоврядування. Визначено, що в сучасній Україні впровадження та розвиток форм та методів діяльності органів місцевого самоврядування має здійснюватись з урахуванням найкращих практик децентралізації в країнах ЄС, які проходили схожий з Україною шлях до євроінтеграції.*

*Метою статті є комплексний аналіз форм та методів діяльності органів місцевого самоврядування з огляду на процеси децентралізації; виокремлення проблемних напрямків їх реалізації та обґрунтування дієвих способів їх удосконалення.*

*Методологічну основу дослідження складає діалектичний метод, застосування якого дозволило всебічно розкрити природу форм та методів діяльності органів місцевого самоврядування.*

*Наукова новизна.* Доведено, що слід виокремлювати такі форми управлінської діяльності органів місцевого самоврядування: правотворча діяльність, пов'язана з виданням нормативно-правових актів; правозастосовна діяльність, пов'язана з виданням ненормативних (індивідуально-розпорядчих) правових актів; укладення адміністративних договорів; здійснення публічних закупівель; надання адміністративних послуг; організаційна та матеріально-технічна діяльність; здійснення внутрішнього адміністративного контролю за діяльністю органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

*Висновки.* Доведено, що найбільш ефективним способом забезпечення законності управлінської діяльності органів місцевого самоврядування має стати надання головам місцевих державних адміністрацій права зупиняти дію правових актів органів місцевого самоврядування з одночасним зверненням до адміністративних судів з позовами про визнання їх незаконними, крім того, з метою забезпечення відкритості діяльності органів місцевого самоврядування запропоновано запровадити обов'язкову повідомну державну реєстрацію нормативно-правових актів органів місцевого самоврядування.

*Ключові слова:* органи місцевого самоврядування, децентралізація, повноваження, форми та методи діяльності органів місцевого самоврядування, надання адміністративних послуг, адміністративні процедури.

*The article applies a scientific and methodological approach to the analysis of the forms and methods of activity of local self-government bodies. It was determined that in modern Ukraine, the implementation and development of forms and methods of activity of local self-government bodies should take into account the best practices of decentralization in the EU countries, which followed a similar path to European integration as Ukraine.*

*The purpose of the article is a comprehensive analysis of the forms and methods of activities of local self-government bodies in view of the processes of decentralization; identifying problematic areas of their implementation and substantiating effective methods of their improvement.*

*The methodological basis of the study is the dialectical method, the application of which allowed to comprehensively reveal the nature of forms and methods of activity of local self-government bodies.*

*Scientific novelty.* It has been proven that the following forms of management activity of local self-government bodies should be distinguished: law-making activity related to the issuance of normative legal acts; law enforcement activities related to the issuance of non-normative (individual administrative) legal acts; conclusion of administrative contracts; implementation of public procurement; provision of administrative services; organizational and material and technical activities; implementation of internal administrative control over the activities of local self-government bodies and officials.

*Conclusions.* It has been proven that the most effective way to ensure the legality of the administrative activities of local self-government bodies should be to grant the heads of local state administrations the right to suspend the effect of legal acts of local self-government bodies with a simultaneous appeal to administrative courts with lawsuits to declare them illegal, in addition, in order to ensure the openness of the bodies' activities of local self-government

is proposed to introduce mandatory notifiable state registration of normative legal acts of local self-government bodies.

**Key words:** local self-government bodies, decentralization, powers, forms and methods of activity of local self-government bodies, provision of administrative services, administrative procedures.

**Постановка проблеми.** Місцеве самоврядування в Україні являє собою складну динамічну систему, характер та способи функціонування якої безпосередньо залежать від стану розвитку громадянського суспільства та основних параметрів державного устрою, тому процеси децентралізації державної влади нерозривно пов'язані зі змінами у формах та методах діяльності органів місцевого самоврядування. З одного боку, передача значної кількості владних повноважень зі сфери компетенції органів виконавчої влади до сфери компетенції органів місцевого самоврядування має призводити до того, що форми та методи управлінської діяльності, притаманні державним органам, більш широко застосуватимуться органами місцевого самоврядування. З іншого ж боку, відмінності у правовій природі управлінської діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування можуть призводити до того, що одні й ті ж владні повноваження, які органами державної влади здійснювалися за допомогою певних методів, вимагатимуть розробки нових, специфічних методів реалізації органами місцевого самоврядування. Це і зумовлює необхідність спеціального дослідження форм та методів управлінської діяльності органів місцевого самоврядування, перш за все, з метою виявлення основних напрямів їх модернізації та приведення у відповідність із цілями децентралізації влади.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Питанням функціонування та організації діяльності органів місцевого самоврядування було присвячено достатньо уваги з боку вітчизняних науковців: В. Б. Авер'янова, О. Ф. Андрійко, В. М. Бевзенка, О. І. Беспалової, Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, О. П. Гетманець, Є. А. Гетьмана, І. П. Голосніченка, С. М. Гусарова, О. В. Джафарової, О. Ю. Дрозда, А. Т. Комзюка, К. Б. Левченко, Р. С. Мельника, О. І. Миколенка, Р. В. Миронюка, О. М. Музичука, Д. В. Приймаченка, О. Ю. Синявської, В. В. Сокурєнка, М. М. Тищенко, Р. В. Шаповала та інших вчених. Дослідженням проблем реалізації форм та засобів діяльності органів місцевого самоврядування останнім часом стало предметом розгляду вченими у галузі адміністративного права, зокрема: Хоменко В. О. «Інструменти діяльності органів місцевого самоврядування в Україні» (2016 р.) [1]; Райнін І. Л. «Адміні-

стративно-правові засади управління розвитком регіону» (2016 р.) [2]; Кириченко Ю.М. «Адміністративно-правові засади діяльності органів місцевого самоврядування в Україні» (2019) [3]. Однак, зазначені наукові дослідження здебільшого присвячені правовим засадам діяльності органів місцевого самоврядування та реалізації їх правового статусу з огляду на розмежування повноважень з місцевими органами виконавчої влади, однак форми та методи діяльності органів місцевого самоврядування з огляду на процеси децентралізації не зазнали наукового аналізу, що зумовлює необхідність їх дослідження в межах даної наукової статті.

**Мета роботи.** Метою статті є комплексний аналіз форм та методів діяльності органів місцевого самоврядування з огляду на процеси децентралізації; виокремлення проблемних напрямків їх реалізації та обґрунтування дієвих способів їх удосконалення.

**Виклад основного матеріалу.** У вітчизняній адміністративно-правовій науці форми та методи управлінської діяльності органів місцевого самоврядування (далі – ОМС), як правило, розглядаються в якості елементів механізму реалізації їх функцій. В контексті наукового аналізу системи місцевого самоврядування переважають два основні підходи до розуміння механізму реалізації його функцій – організаційно-структурний та організаційно-функціональний [4, с. 111]. Перший підхід характеризується акцентуванням уваги на статичній системі ОМС, тоді як другий – на аналізі динамічних процесів їх діяльності. На нашу думку, в умовах децентралізації державної влади, адміністративної реформи та реформи системи місцевого самоврядування динамічною є не тільки діяльність органів місцевого самоврядування, а й їх система, тому найбільш доречним для дослідження форм та методів їх управлінської діяльності є поєднання обох зазначених методів, що дозволить визначити найбільш типові форми та методи управлінської діяльності органів місцевого самоврядування різних рівнів та видів.

В основі визначення поняття форми управлінської діяльності лежить загальнонаукове розуміння форми як зовнішнього вираження якого-небудь явища, відповідно форма управлінської діяльності, як правило, розглядається як зовнішній вияв діяльності органу управління в рамках законо-

давчо визначеної його компетенції [5, с. 63]. В сучасних умовах жорстке і безальтернативне визначення форм управлінської діяльності органів місцевого самоврядування було б не виправданим втручанням у право територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення. В цьому плані слід погодитися з думкою В. К. Колпакова, який доводить, що будь-який орган публічного управління повинен мати можливість у конкретних обставинах обирати найбільш ефективну форму управлінської діяльності [7, с. 208–209]. Саме тому в процесі децентралізації державної влади законодавче визначення меж вибору ОМС можливих форм управлінської діяльності, а не конкретних параметрів чітко визначеної форми, в певних умовах має стати основним методом правової регламентації діяльності ОМС.

Серед вітчизняних науковців немає одностайної думки щодо системи форм управлінської діяльності ОМС, однак найчастіше зустрічається їх поділ на правові (юридичні) та неправові (організаційні), а також на форми діяльності представницьких та виконавчих органів місцевого самоврядування [8, с. 285, с. 318]. Правові форми діяльності органів публічного управління, в т. ч. і місцевого самоврядування, традиційно пов'язуються із створенням та застосуванням норм права, а неправові – з різноманітними організаційними, господарськими та матеріально-технічними операціями, що не мають правотворчого чи правозастосовного характеру.

Специфічною рисою правових форм діяльності ОМС є різний ступінь їхньої самостійності в рамках реалізації правотворчих та правозастосовних повноважень: при здійсненні перших вони діють автономно від органів державної влади і фактично формують локальний рівень механізму правового регулювання муніципальних правовідносин, в той час як при здійсненні других вони застосовують приписи нормативно-правових актів, виданих як ОМС, так і органами виконавчої влади, завдяки чому межі самоврядної автономності можуть розмиватися. Зрештою і сам поділ форм діяльності ОМС на правові та неправові є достатньо умовним і нерідко викликає заперечення як термінологічного, так і змістовного характеру. Так, Я. В. Журавель наголошує, що усі форми управлінської діяльності органів місцевого самоврядування є адміністративно-правовими, і тому замість поділу на правові та неправові пропонує їх поділ на юридично значущі (видання нормативних та ненормативних актів, укладення

договорів, вчинення реєстраційних та інших юридично-значущих дій) та юридично незначущі форми (здійснення організаційних дій та виконання матеріально-технічних операцій) [8, с. 10]. Аналізуючи організаційні (неправові) форми управлінської діяльності, Д. Журавльов зазначає, що вони регулюються правом, але не породжують правових наслідків [9, с. 86].

Однак, з такою позицією автора категорично не можна погодитися, оскільки будь-яка дія чи подія, що не створює юридичних наслідків, не є юридичним фактом і виходить за рамки механізму правового регулювання. На нашу думку, організаційні (неправові) форми управлінської діяльності ОМС створюють правові наслідки, але ці наслідки виходять за рамки предмета адміністративного права, залишаючись в рамках предмета правового регулювання взагалі. Наприклад, укладення договору між виконкомом місцевої ради та перевізником здійснюється в процесі управлінської діяльності органу місцевого самоврядування про організацію пасажирських перевезень за певним маршрутом і тягтиме настання усього комплексу наслідків укладення договору, однак ці наслідки будуть регулюватися нормами не адміністративного, а господарського права.

Виходячи з викладеного, найбільш доцільно класифікувати форми управлінської діяльності на юридичні та організаційні, а в якості основного критерію їх розмежування – характер правових наслідків тих чи інших форм. Відповідно, реалізація ОМС юридичних форм управлінської діяльності тягтиме настання адміністративно-правових наслідків, а організаційних форм – приватноправових (цивільно-правових чи господарсько-правових) наслідків. Варто відзначити, що застосування запропонованого критерію поділу юридичних та організаційних форм управлінської діяльності ОМС може мати не лише теоретичне, а й практичне значення, оскільки дозволяє достатньо чітко розмежувати юрисдикцію спорів про оскарження актів, дій чи бездіяльності органів місцевого самоврядування: спори, пов'язані з юридичними формами управлінської діяльності, мають розглядатися в порядку адміністративного судочинства, а спори, пов'язані за організаційними формами – в порядку цивільного чи господарського судочинства.

В. В. Колпаков виділяє такі загальні форми управлінської діяльності, як видання нормативних актів управління; видання ненормативних актів управління; укладання адміністративних договорів; здійснення

реєстраційних, інших юридично значущих дій; провадження організаційних дій; виконання матеріально-технічних операцій [6, с. 202]. На нашу думку, подібний підхід може бути покладений в основу класифікації видів управлінської діяльності ОМС, але при цьому має бути врахована специфіка їх діяльності, а також зміни в системі публічного управління, зумовлені демократизацією суспільства та децентралізацією влади. Зокрема, така форма управлінської діяльності як «здійснення реєстраційних та інших юридично значущих дій» має розглядатися як складова частина більш широкої форми адміністративних послуг. Крім того, в окрему форму управлінської діяльності органів місцевого самоврядування варто виділити здійснення публічних закупівель. Відповідно до преамбули та п. 9 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про публічні закупівлі» [10] ОМС мають статус замовників публічних закупівель і здійснюють їх з метою забезпечення потреб територіальних громад. Зазначена мета публічних закупівель, здійснюваних ОМС, не дозволяє розглядати їх виключно у господарсько-правовому аспекті і дає підстави розглядати їх в якості окремої форми управлінської діяльності.

Враховуючи викладене, пропонуємо виділити такі форми управлінської діяльності ОМС:

- 1) правотворча діяльність, пов'язана з виданням нормативно-правових актів;
- 2) правозастосовна діяльність, пов'язана з виданням ненормативних (індивідуально-розпорядчих) правових актів;
- 3) укладення адміністративних договорів;
- 4) здійснення публічних закупівель;
- 5) надання адміністративних послуг;
- 6) організаційна та матеріально-технічна діяльність;
- 7) здійснення внутрішнього адміністративного контролю за діяльністю органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Характерною ознакою розвитку вітчизняної системи ОМС є перерозподіл їх форм діяльності, за якого питома вага правотворчих та правозастосовних форм зменшується, а натомість збільшується обсяг адміністративних послуг, що ними надаються. Ця тенденція безпосередньо пов'язана із процесами децентралізації державної влади, оскільки значна частина адміністративних послуг, що вже зараз надаються ОМС, раніше реалізувалися органами державної виконавчої влади.

Загальна послідовність передачі ОМС повноважень у сфері надання адміністративних послуг передбачає прийняття законодавчого акта про перерозподіл компетенції між

органами виконавчої влади та ОМС; передачу органам місцевого самоврядування справ та документації, забезпечення їх доступу до відповідних державних реєстрів; а також передачу органам місцевого самоврядування необхідних для надання конкретних адміністративних послуг матеріально-технічних ресурсів.

На поточний момент основним законодавчим актом про перерозподіл компетенції у сфері надання адміністративних послуг є Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень ОМС та оптимізації надання адміністративних послуг» [11]. На виконання цього Закону протягом 2016 р. до компетенції ОМС були віднесені повноваження з надання адміністративних послуг у сферах державної реєстрації місця проживання фізичних осіб, державної реєстрації суб'єктів господарювання та прав на нерухоме майно, а також у сфері державного архітектурно-будівельного контролю.

Аналіз механізму передачі зазначених повноважень дозволяє зробити висновки про наявність як переваг, так і певних проблем у здійсненні такої реформи публічного управління. По тих адміністративних послугах, надання яких не вимагає застосування вузькоспеціалізованих знань та спеціальної техніки, зокрема, у сфері державної реєстрації місця проживання фізичних осіб, передача повноважень виконавчим ОМС базового рівня зробила їх доступнішими та простішими для населення. В той же час, передача повноважень щодо надання адміністративних послуг, що вимагають таких знань та техніки (наприклад, послуг у сфері державного архітектурно-будівельного контролю), на рівень села, селища, міста є недоцільною, перш за все, через відсутність необхідного кадрового забезпечення [12, с. 49]. Саме тому повноваження Державної архітектурно-будівельної інспекції щодо проведення архітектурно-будівельного нагляду і прийняття в експлуатацію готових об'єктів будівництва відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 19.08.2015 р. № 671 передаються не тільки виконавчим комітетам сільських, селищних та міських рад, а й відповідним підрозділам районних державних адміністрацій [13].

Наведена ситуація показує, що далеко не всі види управлінської діяльності можуть покладатися на ОМС базового рівня, і в процесі подальшої децентралізації державної влади кількість таких випадків буде лише збільшуватися. Тому найбільш раціональним рішенням зазначеної проблеми може стати

відновлення виконавчих органів обласних та районних рад з передачею їм повноважень зі здійснення управлінської діяльності, в т. ч. і надання адміністративних послуг, які потребують застосування спеціальних знань та використання спеціальних технологій.

Процеси децентралізації державної влади призводять до поступової еволюції не тільки форм, а й методів здійснення управлінської діяльності ОМС. Традиційно, до числа класичних методів управлінської діяльності більшість авторів відносить заохочення, переконання та примус [8, с. 10]. Загалом такий підхід є правильним, але дещо неповним і не відображає загальної тенденції децентралізації владних повноважень. Дійсно, в умовах жорсткої централізації державної влади увесь спектр методів управлінської діяльності застосовується переважно органами виконавчої влади, тоді як коло методів діяльності ОМС формується за залишковим принципом. Перехід же до децентралізованих моделей публічного управління неминуче призводить до розширення управлінських методів, застосовуваних муніципальними органами. У першу чергу це має призвести до більш широкого застосування ОМС методу уповноваження, що сприятиме забезпеченню дійсної самостійності органів місцевого самоврядування у вирішенні питань місцевого значення. Зокрема, на нашу думку, органам місцевого самоврядування мають бути передані повноваження з ліцензування тих видів господарської діяльності, які спрямовуються на забезпечення потреб територіальних громад і здійснюються на рівні села, селища, міста.

Крім розширення переліку класичних методів управління, що застосовуються ОМС, має місце також тенденція до виникнення нових методів управлінської діяльності. Наприклад, В. П. Козуб, розглядаючи взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування, виділяє такі методи їх діяльності, як координація, субординація, та реординація [14, с. 235]. М. М. Потіп та М. В. Корнієнко вважають, що новим методом управлінської діяльності органів місцевого самоврядування є метод реординації, який реалізується

в рамках їх відносин не тільки з органами виконавчої влади, а й у відносинах із територіальною громадою. При цьому основним змістом цього методу є надання права громадянам вимагати належної поведінки органів управління, а також обов'язок органів управління виконувати законні вимоги підвладних суб'єктів [15, с. 131].

На жаль, доводиться констатувати, що чинне законодавство не сприяє застосуванню ОМС нових методів управлінської діяльності, що нерідко ставить їх правові акти на межу законності та призводить до того, що самостійність ОМС у вирішенні питань місцевого значення стає суто декларативною чи взагалі фіктивною. Тому головним завданням подальшої реформи децентралізації державної влади має бути не лише перерозподіл владних повноважень на користь ОМС, а й забезпечення їхньої реальної самостійності у здійсненні самоврядних та делегованих повноважень.

**Висновки.** Виходячи з принципу субсидіарності компетенції, основним критерієм розмежування повноважень ОМС різних рівнів має виступати зміст та характер їх функцій. Публічні справи, які найбільш ефективно можуть вирішуватися на рівні територіальної громади, мають включатися до компетенції ОМС базового рівня, ті, які потребують застосування спеціальних засобів чи технологій, а також стосуються спільних інтересів суміжних громад – до компетенції органів субрегіонального (районного) рівня, а ті, що стосуються регіональних програм розвитку чи міжрегіонального співробітництва – до компетенції ОМС регіонального (обласного) рівня. Найбільш ефективним способом забезпечення законності управлінської діяльності ОМС має стати надання головам місцевих державних адміністрацій права зупиняти дію правових актів органів місцевого самоврядування з одночасним зверненням до адміністративних судів з позовами про визнання їх незаконними, крім того, з метою забезпечення відкритості діяльності ОМС запропоновано запровадити обов'язкову повідомну державну реєстрацію нормативно-правових актів ОМС.

#### Література:

1. Хоменко В. О. Інструменти діяльності органів місцевого самоврядування в Україні: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. К., 2016. 220 с.
2. Райнін, І. Л. Адміністративно-правові засади управління розвитком регіону : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / І.Л. Райнін; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. 39 с.
3. Кириченко Ю.М. Адміністративно-правові засади діяльності органів місцевого самоврядування в Україні. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право (081 – право). Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2019. 521 с.

4. Дробуш І. В. Функції представницьких органів місцевого самоврядування в Україні: дис. ... канд. юрид. Київ, 2002. 233 с.
5. Корнієнко М. І. Муніципальне право України. Концептуальні та організаційно-правові питання: навч. пос. Київ: Алерта, 2005. 144 с.
6. Колпаков В. К. Адміністративне право України: підруч. Київ: Юрінком Інтер, 2001. 752 с.
7. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник / І. І. Бодрова, С. В. Болдирєв, В. О. Величко та ін.; за ред. С. Г. Серьогіної. 2-ге вид. переробл. та доповн. Харків: Право, 2011. 360 с.
8. Журавель Я. В. Адміністративно-правовий статус органів місцевого самоврядування: автореф. дис... канд. юрид. наук. Київ, 2008. 18 с.
9. Журавльов Д. Правові форми діяльності центральних органів виконавчої влади України. *Публічне право*. 2013. № 1 (9). С. 85–90.
10. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 р. № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (дата звернення: 30.03.2023).
11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг: Закон України 10.12.2015 р. № 888-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/888-19> (дата звернення: 30.03.2023).
12. Смеляненко К. Реалізація нових повноважень органами місцевого самоврядування сільського рівня в процесі децентралізації: практичні аспекти. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2016. № 2. С. 45–51.
13. Деякі питання діяльності органів державного архітектурно-будівельного контролю: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2015 р. № 671. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-2015-%D0%BF> (дата звернення: 30.03.2023).
14. Козуб В. П. Напрями підвищення результативності взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування в реалізації владних повноважень. *Актуальні проблеми державного управління*. 2012. № 1 (41). С. 231–241.
15. Потіп М. М., Корнієнко М. В. Адміністративно-правовий режим розмежування компетенції органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування. *Право і суспільство*. 2014. № 5. С. 128–134.

#### References:

1. Khomenko V. O. (2016). Instrumenty diialnosti orhaniv mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini [Tools of activity of local self-government bodies in Ukraine]: dys. ... kand. yuryd. nauk – thesis of the candidate of legal sciences: 12.00.07. K., 220 p.
2. Rainin, I. L. (2016). Administratyvno-pravovi zasady upravlinnia rozvytkom rehionu [Administrative and legal principles of managing the development of the region]: avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk - thesis of the candidate of legal sciences: 12.00.07 / I.L. Rainin; MVS Ukraine, Khark. nats. un-t vnutr. sprav. Kharkiv, 39 p.
3. Kyrychenko Yu.M. (2019). Administratyvno-pravovi zasady diialnosti orhaniv mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini [Administrative and legal principles of the activity of local self-government bodies in Ukraine]. Dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia doktora yurydychnykh nauk za spetsialnistiu – dys. ... d-ra yuryd. nauk – thesis of the candidate of legal sciences: 12.00.07. Kharkivskiyi natsionalnyi universytet vnutrishnykh sprav. Kharkiv, 521 p.
4. Drobush I. V. (2002). Funktsii predstavnytskykh orhaniv mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini [Functions of representative bodies of local self-government in Ukraine]: dys. ... kand. Yuryd – thesis of the candidate of legal sciences. Kyiv, 233 p.
5. Korniienko M. I. (2005). Munitsypalne pravo Ukrainy. Kontseptualni ta orhanizatsiino-pravovi pytannia [Municipal law of Ukraine. Conceptual and organizational and legal issues]: navch. pos. Kyiv: Alerta,. 144 p.
6. Kolpakov V. K. (2001). Administratyvne pravo Ukrainy [Administrative law of Ukraine]: pidruch. Kyiv: Yurinkom Inter, 752 p.
7. Bodrova I.I. (2011). Derzhavne budivnytstvo i mistseve samovriaduvannia v Ukraini: pidruchnyk [State building and local self-government in Ukraine: textbook]/ I. I. Bodrova, S. V. Boldyriev, V. O. Velychko ta in.; za red. S. H. Serohinoi. 2-he vyd. pererobl. ta dopovn. Kharkiv: Pravo, 360 p.
8. Zhuravel Ya. V. (2008). Administratyvno-pravovyi status orhaniv mistsevoho samovriaduvannia [Administrative and legal status of local self-government bodies]: avtoref. dys... kand. yuryd. Nauk – thesis of the candidate of legal sciences. Kyiv, 18 p.
9. Zhuravlov D. (2013). Pravovi formy diialnosti tsentralnykh orhaniv vykonavchoi vlady Ukrainy [Legal forms of activity of central bodies of executive power of Ukraine]. *Publichne pravo*. № 1 (9). pp. 85–90.
10. Pro publichni zakupivli: Zakon Ukrainy vid 25.12.2015 r. № 922-VIII [On public procurement: Law of Ukraine] Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19>
11. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo rozshyrennia povnovazhen orhaniv mistsevoho samovriaduvannia ta optymizatsii nadannia administratyvnykh posluh: Zakon Ukrainy 10.12.2015 № 888-VIII [On the introduction of changes to some legislative acts of Ukraine regarding the

expansion of the powers of local self-government bodies and the optimization of the provision of administrative services: Law of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/888-19>

12. Iemelianenko K. (2016). Realizatsiia novykh povnovazhen orhanamy mistsevoho samovriaduvannia silskoho rivnia v protsesi detsentralizatsii [Implementation of new powers by local self-government bodies at the village level in the process of decentralization: practical aspects]: praktychni aspekty. Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy. № 2. pp. 45–51.

13. Deiaki pytannia diialnosti orhaniv derzhavnoho arkhitekturno-budivelnoho kontroliu [Some issues of the activities of state architectural and construction control bodies]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 19.08.2015 r. № 671. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-2015-%D0%BF>

14. Kozub V. P. (2012). Napriamy pidvyshchennia rezultatyvnosti vzaiemodii orhaniv derzhavnoi vlady ta orhaniv mistsevoho samovriaduvannia v realizatsii vladnykh povnovazhen [Directions for improving the effectiveness of the interaction of state authorities and local self-government bodies in the exercise of authority]. Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia. № 1 (41). pp. 231–241.

15. Potip M. M., Korniienko M. V. (2014). Administratyvno-pravovyi rezhym rozmezhuvannia kompetentsii orhaniv derzhavnoi vykonavchoi vlady ta mistsevoho samovriaduvannia [The administrative-legal regime of demarcation of competences of state executive authorities and local self-government bodies.]. Pravo i suspilstvo. № 5. pp. 128–134.